

Dorota Żołądź-Strzelczyk, profesorka historii, absolwentka historii i archeologii na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Autorka, współautorka i redaktorka książek, artykułów i rozpraw z zakresu dziejów oświaty i wychowania epoki staropolskiej.

Stopień doktora uzyskała w 1987 roku na podstawie rozprawy *Idealy edukacyjne doby staropolskiej* napisanej pod kierunkiem prof. Tadeusza Bieńkowskiego. Podstawą habilitacji była rozprawa *Peregrinatio academica. Studia młodzieży polskiej z Korony i Litwy na akademiach i uniwersytetach niemieckich w XVI i pierwszej połowie XVII wieku* (1996). Tytuł profesora historii uzyskała w roku 2003 na podstawie książki opublikowanej przez Wydawnictwo Poznańskie w 2002 roku *Dziecko w dawnej Polsce*.

Obok publikacji związanych z awansami naukowymi jest autorką lub współautorką wielu artykułów i rozpraw w pracach zbiorowych oraz książek: *Studia z dziejów edukacji kobiet na ziemiach polskich* (współautorstwo 2001), *Szkoły w Wielkopolsce. Od średniowiecznych początków do reform Komisji Edukacji Narodowej* (2010), *Codziennosc dziecięca opisana słowem i obrazem. Życie dziecka na ziemiach polskich od XVI do XVIII wieku* (współautorstwo 2012), *Dzieje zabawek dziecięcych na ziemiach polskich do początku XX wieku* (współautorstwo, I nagroda w XXVI Ogólnopolskim Przeglądzie Książki Krajoznawczej i Turystycznej 2017) oraz „Pod każdym względem szlachetne ci dają wychowanie”. *Studia z dziejów wychowania szlachty w epoce staropolskiej* (2017). Ponadto przygotowała i wydała drukiem (wspólnie z M.E. Kowlaczyk) staropolskie instrukcje wychowawcze *Ojcowskie synom przestrogi. Instrukcje rodzicielskie (XVI–XVII w.)* oraz *Przestrogi i nauki dla dzieci. Instrukcje rodzicielskie (XVIII w.)*.

Publikuje na łamach „Kwartalnika Historycznego”, „Odrodzenia i Reformacji w Polsce”, „Kwartalnika Historii Kultury Materialnej”, „Quaestiones Medii Aevi Nova”, „Wieku Oświecenia”, „Studiów Edukacyjnych”, „Biuletynu Historii Wychowania”, „Kroniki Miasta Poznania” i in.

Kierowała projektami badawczymi KBN - *Dziecko w ikonografii staropolskiej*, NCN - *Zabawki dziecięce na ziemiach polskich do końca XIX wieku* i NPRH – *Staropolskie instrukcje wychowawcze*.

Zainteresowania naukowe: dzieje wychowania epoki staropolskiej, dzieje dzieciństwa, dzieje zabaw i zabawek dziecięcych, dzieje szkolnictwa epoki staropolskiej, podróże edukacyjne XVI-XVIII wieku, staropolskie instrukcje wychowawcze.

Kolekcjonuje polskie lalki celuloidowe z fabryk Adama Szrajera, Seweryna Landaua z okresu dwudziestolecia międzywojennego oraz z polskich fabryk powojennych.

Stypendystka Historische Kommission zu Berlin, DAAD, Fundacji Lanckorońskich, odbyła staże naukowe w Kilonii, Lüneburgu, Bambergu i Norymberdze. Prowadziła kwerendy w archiwach i bibliotekach Polski, Litwy, Ukrainy, Niemiec i Austrii; muzealne w polskich muzeach oraz w placówkach muzealnych w Norymberdze, Pradze, Monachium, Innsbrucku, Berlinie.

Należy do PTPN i THE (od 2016 roku prezeska Towarzystwa).

Dorota Żołądź-Strzelczyk, „Pod każdym względem szlachetne daję ci wychowanie”. *Studia z dziejów wychowania szlachty w epoce staropolskiej*, Wrocław 2017, ss. 234.

Publikacja ta stanowi kolejny, niezwykle ważny przyczynek do zgłębienia problematyki wychowania synów magnackich i szlacheckich w epoce staropolskiej. Wybór prezentowanych osób czy rodzin podyktowany został dostępnością źródeł, zarówno rękopiśmiennych, jak i już wydanych, ale w niewielkim stopniu wykorzystanych. Wśród nich znalazły się m.in. instrukcje rodzicielskie, listy, pamiętniki, testamenty, rachunki i inne archiwalia.

Punktem wyjścia poszczególnych studiów zawartych w niniejszej książce są właśnie konkretne przekazy źródłowe – listy (Chodkiewiczowie, Opalińscy, Mniszchowie, Lubomirscy, Czacy, Potworowscy, Bronikowscy, Ziemięccy), rachunki (Mniszchowie), rękopiśmienne księgi związane z nauczaniem (Sapiehowie), pamiętniki (Ossoliński), wreszcie rozmaite wskazówki spisane przez rodziców (Lubomirscy, Radziwiłłowie, Ossolińscy, Czacy) lub sporządzone przez inne osoby (Mniszchowie, Radziwiłłowie, Lubomirscy).

Na przykładzie wybranych osób czy rodzin ukazane zostały sposoby i miejsca edukowania młodych. Pod względem chronologicznym rozprawy obejmują wieki XVII i XVIII. Dzięki temu zaobserwować można z jednej strony pewną stałość, z drugiej zaś zmienność wychowania młodego pokolenia. Trwałość przejawiała się między innymi w kilkustopniowości edukacji, która z pewnymi odmianami występowała przez cały omawiany okres. Stałe było również przekonanie, że odpowiednie wychowanie jest konieczne dla Rzeczypospolitej i dla jednostki. Zmianie natomiast ulegało to, w jaki sposób realizowano, jakie elementy uwzględniano w wychowaniu. Zmieniające się nurty, jakbyśmy dzisiaj powiedzieli, mody w zakresie edukacji zdeterminowane z jednej strony potrzebami, z drugiej zaś koncepcjami filozoficzno-pedagogicznymi miały swoje przełożenie w praktyce edukacyjnej. To wszystko zaobserwować można w prezentowanych w niniejszym tomie studiach.

Praca prezentując wspomniane źródła, w części nieznane/niepublikowane stanowi cenną publikację, którą wykorzystać można zarówno w badaniach rozmaitych aspektów staropolskiej rzeczywistości jak i w procesie poznawania m.in. przez adeptów pedagogiki, nowożytnej praktyki edukacyjnej.